

Nr 316.

Av herr Jansson i Örebro m. fl., om sänkning i vissa fall av den i lagen om folkpensionering föreskrivna pensionsåldern.

Vid antagandet av lag om folkpensionering m. m. vid 1946 års riksdag förelågo delade meningar angående pensionsåldern. I motion II: 486 av herr Senander m. fl. föreslogs en allmän sänkning av pensionsåldern från 67 till 65 år. Detta förslag vann emellertid inte riksdagens bifall. Båda kamrarna följde propositionens förslag om att pensionsåldern skulle fastställas till 67 år. Föredragande statsrådet, departementschefen Möller, uttalade i proposition nr 220/1946 bland annat följande angående pensionsåldern: »Bibehålles anknytningen av invalidpensioneringen till ålderdomspensioneringen, kan man håller pensionsåldern relativt hög utan att för den skull pensioneringens effektivitet nämnvärt minskas. Socialvårdskommittén har föreslagit, att pensionsåldern bibehålles vid den nuvarande åldersgränsen 67 år. Utan tvivel vore det önskvärt, att en sänkning av denna åldersgräns, generellt eller för vissa kategorier, kunde genomföras. Av kommitténs utredningar framgår, att en allmän sänkning av pensionsåldern blir mycket kostsam. Hänsyn måste också tagas till det förhållandet, att såsom en följd av befolkningsutvecklingen antalet åldringar kommer att stiga mycket snabbt under de närmaste årtiondena, medan befolkningen i den arbetsföra åldern tenderar att stagnera. Av statsfinansiella skäl synes det därför knappast lämpligt, att för närvarande sänka pensionsåldern.»

Departementschefens yttrande innebär ett påpekande att den fastställda pensionsåldern, 67 år, är för hög och att det vore befogat med en generell sänkning av densamma. Den fastställda pensionsåldern måste också anses allt för hög, och detta förhållande drabbar vissa yrkesgrupper särskilt hårt och orättvist, då deras krävande arbete gör dem i mer eller mindre grad arbetsoförmögna tidigare än andra och i behov av pensionen långt före den fastställda pensionsåldern. Om dylika kategorier säger departementschefen i ovannämnda proposition: »Kommittén har till övervägande upptagit jämväl frågan om fastställande av en lägre pensionsålder för anställda inom vissa yrken. Svårigheterna att genomföra en dylik differentiering äro dock så stora, att tanken därpå måste avvisas. I många av de fall det här gäller torde för övrigt invalidpensionering kunna komma i fråga för tiden till dess ålderspension kan erhållas.»

Av detta yttrande framgår inte av vilken art nämnda svårigheter äro. Betänksamheten mot differentieringen torde bottna i svårigheten att rättvist

bedöma vilka yrkesgrupper som borde komma i åtnjutande av en sådan sänkt pensionsålder. I propositionen nr 221/1946 föreslås emellertid förlängd semester för vissa arbetstagare med särskilt pressande eller hälsofarligt arbete. Detta regeringsförslag resulterade också i en särskild lag den 29 juni 1946 om förlängd semester för vissa arbetstagare med särskilt pressande eller hälsofarligt arbete. I 1 § av denna lag uppräknas de slag av arbeten som enligt lagen berättiga till förlängd semester. Dessa kategorier äro:

- 1) arbete under jord i gruva eller stenbrott,
- 2) gruvarbetare ovan jord i Norrbottens län,
- 3) arbete, förlagt så att minst fyra timmar av arbetstiden för dygn infallit mellan klockan 22 och klockan 6,
- 4) arbete, däri arbetstagaren under minst fyra timmar av arbetstiden för dygn sysselsättes i mörkrum, eller
- 5) arbete, däri arbetstagaren utsatts för röntgenbestrålning från radioaktivt ämne.

Då det visat sig möjligt att genomföra en differentiering i semesterbestämmelserna borde detta också vara genomförbart i fråga om pensionsåldern. En sänkning av pensionsåldern för gruvarbetare under jord är ur flera synpunkter befogad och ur rättvisesynpunkt nödvändig. Arbetslokaler under jord äro ofrånkomligt osunda. Den bästa tänkbara ventilation kan inte förhindra att luften blir inestängd och bemängd av giftiga gaser. Frånvaron av solljus samt fuktigheten i bergslokaler bidraga också till att arbetet blir påfrestande för fysik och hälsa. De svåraste yrkessjukdomarna vid gruvarbetet torde vara reumatism och silikos (stendammslunga). Orsakerna till i synnerhet den senare sjukdomen kunna inte med nuvarande tekniska möjligheter avhjälpas. Det finkorniga stendamm, som är anledning till stendammslunga, är i ständig cirkulation i gruvorna dels genom sprängningarna och dels genom ventilationen. Dessa förhållanden göra, att gruvarbetarna tidigare än många andra yrkesgrupper få sin arbetsförmåga nedsatt i mer eller mindre grad. Det måste också antagas att det påfrestande och hälsofarliga arbetet förkortar deras livslängd.

Vad som här sagts om gruvarbetet under jord torde också i vissa avseenden gälla för övriga i lagen den 29 juni 1946 om förlängd semester för vissa arbetstagare med särskilt pressande eller hälsofarligt arbete uppräknade grupper samt dessutom samtliga arbetare som genom sitt arbete äro utsatta för silikofara.

Invalidpensionen kan, för dessa arbetarkategorier, endast delvis ersätta vad ålderspensionen borde ge dem vid inträffad arbetsoförmåga före 67 års ålder. Dels är invalidpensionen behovsprövad, dels kan arbetsoförmågan vid tämligen tidig ålder vara så nedsatt att vederbörande tvingas övergå till annat och sämre avlönat arbete utan att härvid bli betraktad som berättigad till någon invalidpension. Därtill kommer att det måste antagas att dessa pressande och hälsofarliga arbeten förkorta de därmed sysselsatta arbetarnas livstid. Dessa få, liksom andra medborgare, betala vissa pensionavgifter, men kunna inte hoppas på samma fördelar av folkpensionen som andra befolkningsgrupper.

I anslutning till vad som sålunda anförts föreslås,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt förslag till sådan ändring i lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering att en sänkning av pensionsåldern till 62 år fastställles för de arbetargrupper, som innefattas i lag den 29 juni 1946 om förlängd semester för vissa arbetstagare med särskilt pressande eller hälsofarligt arbete samt dessutom samtliga de arbetare som i sitt arbete utsätts för silikosfara.

Stockholm i januari 1948.

Erik Jansson.

Harald Johanson.

Gunnar Dahlgren.

H. Hagberg.
